

**НАСТАВНО-УМЕТНИЧКО-НАУЧНОМ ВЕЋУ ФАКУЛТЕТА МУЗИЧКЕ
УМЕТНОСТИ И СЕНАТУ УНИВЕРЗИТЕТА УМЕТНОСТИ У БЕОГРАДУ**

Извештај Комисије за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта

МИЛИЦЕ ЗИДАРИЋ

под називом „КРЕИРАЊЕ УМЕТНИЧКЕ ИНТЕРПРЕТАЦИЈЕ 24ПРЕЛИДАЗА
КЛАВИРСЕРГЕЈА РАХМАЊИНОВА“

Комисија за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта у саставу: мр БРАНКО ПЕНЧИЋ, редовни професор ФМУ у Београду, ментор, мр ЛИДИЈА СТАНКОВИЋ, редовни професор ФМУ у Београду, мр МАРИЈА ЂУКИЋ, редовни професор ФМУ у Београду, др ум. ЉИЉАНА ВУКЕЉА, ванредни професор ФМУ у Београду, др ум. БИЉАНА ГОРУНОВИЋ, редовни професор Академије уметности у Новом Саду, доставља Наставно-уметничко-научном већу Факултета и Сенату универзитета уметности следећи

ИЗВЕШТАЈ

УВОДНИ ДЕО ИЗВЕШТАЈА

МИЛИЦА ЗИДАРИЋ пријавила је тему докторског уметничког пројекта под називом „КРЕИРАЊЕ УМЕТНИЧКЕ ИНТЕРПРЕТАЦИЈЕ 24 ПРЕЛИДА ЗА КЛАВИР СЕРГЕЈА РАХМАЊИНОВА“

На предлог Катедре за клавир Веће Факултета на седници од 16. јануара 2019. године донело је одлуку о именовању Комисије за процену теме докторског уметничког пројекта у следећем саставу:

1. мр БРАНКО ПЕНЧИЋ, редовни професор ФМУ у Београду,
2. мр МАРИЈА ЂУКИЋ, редовни професор ФМУ у Београду,
3. др ум. БИЉАНА ГОРУНОВИЋ, редовни професор Академије уметности у Новом Саду.

Веће Факултета на седници одржаној 5. јуна 2019. године утврдило је предлог одлуке о усвајању Извештаја Комисије за оцену предлога докторског уметничког пројекта у саставу: мр Бранко Пенчић, редовни професор, мр Марија Ђукић, редовни професор, др ум. Биљана Горуновић, редовни професор Академије уметности у Новом Саду и одобрило тему докторског уметничког пројекта **МИЛИЦЕ ЗИДАРИЋ** под називом: „КРЕИРАЊЕ УМЕТНИЧКЕ ИНТЕРПРЕТАЦИЈЕ 24 ПРЕЛИДА ЗА КЛАВИР СЕРГЕЈА РАХМАЊИНОВА“.

Сенат Универзитета уметности на седници од 27. јуна 2019. године донео је одлуку о одобравању рада на изради докторског уметничког пројекта и именовању мр Бранка Пенчића, редовног професора за ментора на изради докторског уметничког пројекта.

На основу обавештења ментора и предлога Катедре за клавир, Веће Факултета на седници одржаној 3. јула 2019. године донело је одлуку о именовању Комисије за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта **МИЛИЦЕ ЗИДАРИЋ** под називом: „КРЕИРАЊЕ УМЕТНИЧКЕ ИНТЕРПРЕТАЦИЈЕ 24 ПРЕЛИДА ЗА КЛАВИР СЕРГЕЈА РАХМАЊИНОВА“, у саставу:

- мр БРАНКО ПЕНЧИЋ, редовни професор ФМУ у Београду, ментор,
- мр ЛИДИЈА СТАНКОВИЋ, редовни професор ФМУ у Београду,
- мр МАРИЈА ЂУКИЋ, редовни професор ФМУ у Београду,
- др ум. ЉИЉАНА ВУКЕЉА, ванредни професор ФМУ у Београду,
- др ум. БИЉАНА ГОРУНОВИЋ, редовни професор Академије уметности у Новом Саду.

БИОГРАФИЈА

МИЛИЦА ЗИДАРИЋ је рођена 1991. године у Шапцу. Основну и средњу музичку школу „Михаило Вукдраговић“ завршила је у Шапцу. Основне, мастер и специјалистичке академске студије клавира завршила је на Факултету музичке уметности у Београду у класи редовног професора Бранка Пенчића. Докторски уметнички пројекат који треба да одбрани носи назив *Креирање уметничке интерпретације 24 прелида Сергеја Рахмањинова*. Уметничко усавршавање завршила је на Музичкој академији у Загребу у класи професора Рубена Далибалтајана. Студент је специјалистичких академских студија на Факултету музичке уметности у Београду у класи редовног професора Бранка Пенчића и TalentMusicMasterCoursesy Бреши у Италији у класи професора Рубена Далибалтајана.

У току досадашњег школовања освојила је бројне награде на домаћим и међународним такмичењима од којих су најзначајнија: Републичко такмичење ученика музичких и балетских школа (прве награде 2005. и 2007. године), Интернационално такмичење младих пијаниста „Градус ад Парнасум“ у Крагујевцу (прва награда 2005. године), Међународно такмичење младих пијаниста у Шапцу (прве награде од 2004. до 2009. године), Такмичење „Орфеус“ у Тргу-Жиу у Румунији 2006. (победник категорије); Међународно такмичење „Даворин Јенко“ - клавирски дуо Милица и Јелена Зидарић 2017. године (лауреати).

Одржала је неколико концерата у Галерији Српске академије наука и уметности у Београду (2007., 2008., 2012. и 2016. године на којима је суделовала и Јелена Зидарић, а солистичке концерте 2011., 2013. и 2017. године). Наступала је у Центру лепих уметности Јована Колунције - Гварнеријус као и у Народној библиотеци Србије 2017. године.

Своју концертну делатност обогатила је и наступима у клавирском ансамблу са сестром, Јеленом Зидарић. Вредно је помена учествовање на концерту лауреата 14. међународног такмичења „Даворин Јенко“ у Београду одржаног у Галерији САНУ 2017. године као и вече камерне музике руских аутора у великој сали Факултета музичке уметности у Београду на којем су извеле Рахмањиновљево Свита бр. 1, оп. 5 за два клавира.

Похађала је мастеркласове проф. Светлане Богино, Владимира Огаркова, Наталије Трул (Русија) итд.

Добитник је стипендије Фонда за младе таленте Републике Србије за школску 2012/2013. годину, која се додељује најбољим студентима завршних година академских студија.

Ангажована је као клавирски сарадник у Музичкој школи „Михаило Вукдраговић“ у Шапцу од септембра 2013. године.

СПИСАК ИЗВЕДЕНИХ ДЕЛА, ОДНОСНО ЈАВНИХ НАСТУПА

22. октобар 2007. године, Галерија Српске академије наука и уметности

Јохан Себастијан Бах: Токата бр. 4 BWV 913 у де-молу

Василије Мокрањац: Етида бр. 4 у бе-молу

Франц Лист: Концертна етида *Жубор шуме*

Франц Лист: *Петраркин сонет* бр. 104

Фредерик Шопен: Ноктурно оп. 48 бр. 1 у це-молу

16. октобар 2008. године, Галерија Српске академије наука и уметности

Јохан Себастијан Бах: Токата бр. 2 BWV 911 у це-молу

Јозеф Хајдн: Соната Нов. XVI 52 у Ес-дуру

Фредерик Шопен: Балада бр. 1 оп. 23 у ге-молу

5. јун 2009. године, Музичка школа „Михаило Вукдраговић“ у Шапцу

Јохан Себастијан Бах: Прелудијум и fuga бр. 12 из прве свеске ДТК у еф-молу

Јозеф Хајдн: Соната Нов. XVI 52 у Ес-дуру

Франц Лист: *La leggierezza*

Фредерик Шопен: Балада бр. 1 оп. 23 у ге-молу

Николај Римски-Корсаков: *Nouvelette* оп. 11 бр. 2 у ха-молу

26. мај 2011. године, Галерија Српске академије наука и уметности

Јохан Себастијан Бах: Партита бр. 2, BWV 826 у це-молу

Паул Хиндемит: Соната бр. 2 у Ге-дуру

Фредерик Шопен: Етида оп. 10 бр. 4 у цис-молу

Дмитриј Шостакович: Прелудијум и fuga оп. 87 бр. 24 у де-молу

Јоханес Брамс: Капричо оп. 116 бр. 7 у де-молу

19. децембар 2011. године, Музичка школа „Станковић“ у Београду

Морис Равел: *Купренов гроб*

24. мај 2012. године, Галерија Српске академије наука и уметности

Бах-Лист: Оргуљски прелудијум и fuga у а-молу

Лудвиг ван Бетовен: Соната оп. 7 у Ес-дуру

Фредерик Шопен: Етида оп. 10 бр. 12 у це-молу

Александар Скрјабин: Прелид оп. 11 бр. 1 у Це-дуру

Сергеј Рахмањин: Етида-слика оп. 39 бр. 3 у фис-молу

13. јун 2013. године, Галерија Српске академије наука и уметности

Доменико Скарлати: Соната К 98 у е-молу

Франц Шуберт: Соната D 784 у а-молу

Франц Лист: *Долина Оберман*

Ерик Сати: *Gnossiennes* бр. 1, 3 и 4

15. септембар 2015. године, Музичка школа „Мокрањац“ у Београду

Јохан Себастијан Бах: Партита бр. 6, BWV 830 у е-молу

Фредерик Шопен: Соната. бр. 3, оп. 58 у ха-молу

Морис Равел: *Prélude* из свите *Купренов гроб*

7. јун 2016. године, сала Руског дома

Концерт студентских ансамбала студијског програма за камерну музику Факултета музичке уметности у Београду

Сергеј Рахмањин: Шест комада оп. 11

Клавирски дуо Милица Зидарић и Анита Здравковић

2. фебруар 2017. године, Галерија Српске академије наука и уметности
Лауреати XIV међународног такмичења „Даворин Јенко“ у Београду
Сергеј Рахмањин: *Руска тема* из циклуса Шест комада оп. 11
Клавирски дуо Јелена и Милица Зидарић

9. фебруар 2017. године, Галерија Српске академије наука и уметности
Александар Скрјабин: Соната бр. 3 оп. 23 у фис-молу
Роберт Шуман: *Сањарење* из циклуса *Дечје сцене*, оп. 15
Морис Равел: *Гаспар ноћи*

20. јун 2017. године, Музичка школа „Станковић“ у Београду
Александар Скрјабин: Соната бр. 3 оп. 23 у фис-молу
Роберт Шуман: *Дечје сцене* оп. 15
Морис Равел: *Гаспар ноћи*

15. мај 2018. године, велика сала Факултета музичке уметности у Београду
Вече камерне музике руских аутора
Сергеј Рахмањин: *Fantasia-tableaux* оп. 5
Клавирски дуо Милицаи Јелена Зидарић

11. децембар 2018. године, Гварнеријус - Центар лепих уметности Јована Колунџије
Александар Скрјабин: Две поеме оп. 32
Сергеј Рахмањин: 13 прелида оп. 32

17. децембар 2018. године, Галерија Српске академије наука и уметности
Александар Скрјабин: Две поеме оп. 32
Сергеј Рахмањин: 13 прелида оп. 32

2. март 2019. године, Музичка школа „Михаило Вукдраговић“
Отварање 23. Међународног такмичења младих пијаниста у Шапцу
Сергеј Рахмањин: 13 прелида оп. 32

5. април 2019. године, Музеј шабачких Јевреја

Концерт наставника Музичке школе „Михаило Вукдраговић“

Сергеј Рахмањин: 10 прелида оп. 23, избор (бр. 1, 2, 3, 4, 6 и 7)

7. јун 2019. године, Шабачко позориште

Концерт симфонијског оркестра Музичке школе „Михаило Вукдраговић“

Лудвиг ван Бетовен: Концерт за клавир и оркестар бр. 3 оп. 37 у це-молу, први став

6. јул 2019. године, Факултет музичке уметности у Београду

Јавна уметничка презентација у оквиру докторског уметничког пројекта: Креирање уметничке интерпретације 24 прелида Сергеја Рахмањина

Сергеј Рахмањин: Прелид оп. 3 бр. 2 у цис-молу, 10 прелида оп. 23, 13 прелида оп. 32

22. Август, 2019. године, Музичка школа - Макарска, Хрватска

Фредерик Шопен: Соната бр. 3 оп. 58 у ха-молу, први став

25. октобар 2019. године, Museo Diocesano, Бреша, Италија

Pianisti dal mondo

Јоханес Брамс: Интермецо оп. 116 бр. 4 у Е-дуру

13. децембар 2019. године, Museo Diocesano, Бреша, Италија

Pianofortissimo

Corsi Internazionali di Alto Perfezionamento Musicale

Јоханес Брамс: Интермецо оп. 116 бр. 2 у а-молу

АНАЛИЗА ЈАВНЕ УМЕТНИЧКЕ ПРЕЗЕНТАЦИЈЕ

Јавну уметничку презентацију Милица Зидарић је одржала 5.7.2019. године у Великој сали Факултета музичке уметности у Београду током које је извела следећи програм:

Сергеј Рахмањинов: 24 прелида:

Прелид у цис-молу оп.3

10 Прелида оп.23

13 Прелида оп.32

Изузетно храбрим одабиром програма за свој реситал кандидаткиња је пред себе ставила огроман задатак чија би се реализација у најмању руку могла назвати *подвигом* не само у нашој средини, већ и у много ширим оквирима. Реализација програма оваквог формата са веома захтевним музичко-техничким компонентама изискује велико извођачко искуство, менталну снагу и меморијску сигурност.

Полазећи од намере да овај обиман (и за извођача свакако напоран) циклус краћих композиција учини што целовитијим Милица Зидарић је своју интерпретацију базирала на инсистирању на јасној форми, тражећи дугачке и проходне хоризонталне музичке линије избегавајући честу и упадљиву агогику. У звучној перспективи инсистирала је на важности свих нивоа музичког ткива потенцирајући богату "рахмањиновску" фактуру и увек логично проналазила кулминационе тачке сваког од прелида.

Њена извођачка замисао дошла је до изражаја нарочито у другој збирци прелида (оп.32), која се очигледно показала и погоднијом за поменути вид истраживања.

Овако захтеван програм носи са собом и ризик по његову беспрекорну реализацију нарочито када је у питању јавно и интегрално извођење, а спорадични пропусти у овом смислу свакако нису реметили подијумску концентрацију пијанисткиње и намеру да спроведе своју замишљену концепцију.

АНАЛИЗА ПИСАНОГ РАДА ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА

Писани део докторског уметничког пројекта Милице Зидарић носи наслов "*Креирање уметничке интерпретације 24 прелида Сергеја Рахмањинова*" и садржи апстракт, садржај и седам поглавља.

Прво поглавље представља увод који је разложен на четири потпоглавља. Најпре је ауторка изнела своје разлоге за *избор програма*, затим и *аспекте интерпретативног приступа* објаснивши у којој мери је лична интерпретација (не)зависна од различитих фактора, а пре свега од објективних референци - партитуре и звучних записа интерпретација самог Сергеја Рахмањинова. У сегменту *Одређење Прелида - историјски контекст жанра прелида и карактеристике у делима Сергеја Рахмањинова* приказане су заједничке карактеристике и иновативности овог композитора у односу на своје претходнике, док се на крају поглавља истиче значај *принципа руске пијанистичке школе као темеља креирања интерпретације Двадесет и четири прелида (Сергеја Рахмањинова)*, односно блиску повезаност ове школе са изградњом квалитетне уметничке интерпретације, посебно када је реч о музици руских аутора.

Друго поглавље посвећено је целом циклусу прелида са анализом структуре сваке од 24 појединачне композиције. Приказани су елементи музичког језика и чиниоци важни за разумевање и тумачење музичког садржаја као што су: мелодија, ритам, хармонија, инспирација, интонација, затим и педализација, динамички односи, артикулација и др. С обзиром на латентни програмски садржај овог циклуса ауторка је приказала и свој субјективни однос према музичком изразу анализираних композиција.

Наредно, треће поглавље описује *пијанистички стил Сергеја Рахмањинова као путоказ за интерпретацију његових дела*. Иако звучни архив интерпретација Сергеја Рахмањинова несумњиво има драгоцен значај у стицању примарних, аутентичних утисака и

информација о његовим композицијама, они не могу бити примењивани у личној интерпретацији на бази пресликавања. Тежња за чврстом архитектоницом, проналажење кулминационих тачака сваког прелида, уравнотежен звучни баланс и проток времена, доследна примена агогичких ознака јесу карактеристике пијанистичког стила Рахмањинова без којих и данас неће бити квалитетног извођења, али уз услов да претходно буду улађени са савременим извођачким стандардима.

У закључку, четвртом поглављу, Милица Зидарић наглашава да је приступ интегралном извођењу *Прелида* Сергеја Рахмањинова, поред неопходности техничког и музичког савладавања појединачних дела којима је приступала инспирисана методологијом руске пијанистичке школе, подразумевао осмишљавање драматургије целине опуса. Не желећи да, услед потенцијалног задржавања на истицању детаља унутар сваког прелида, отежа слушалачку проходност кроз циклус и тиме умањи утисак целине, настојала је да начини извесну интерпретативну *нивелацију* свих дела, односно да пронађе одговарајућу *меру задржавања на појединачном*, како би целина добила на заокружености. Такође, напомиње да су јој као велики изазов представљали различити видови обликовања звука који варира по интензитету у великом дијапазону од кантабилности с једне стране, па до снажних сонорности са друге стране, уз спознају да клавир у делима Рахмањинова *не опонаша* ни људски глас или музички инструмент нити симфонијски звук, већ њихова својства саображава сопственим звучним карактеристикама.

У петом поглављу представљен је списак коришћене литературе који броји 17 јединица.

У шестом и седмом поглављу налазе се спискови одабране дискографије и нотних издања.

ОЦЕНА ОСТВАРЕНИХ РЕЗУЛТАТА И КРИТИЧКИ ОСВРТ РЕФЕРЕНАТА

Иако јавна уметничка презентација Милице Зидарић представља, с обзиром на програмски садржај, тежиште укупног њеног докторског уметничког пројекта, писани део рада је подједнако важан јер на директан начин објашњава намеру пијансткиње у осмишљавању интерпретације и даје целом извођачком чину јаснију слику. Како је и сама образложила циљ јој је био да покуша да учини извођење целог циклуса од 24 прелида сажетијим и целовитијим, а пут ка реализацији ове замисли била је тежња да се избегну сувишна задржавања на истицању детаља унутар сваког прелида. Кандидаткиња је извесно у томе успела, са посебним ефектом када су у питању групе суседних прелида који су имали и заједничку непрекинуту временску нит. Њен начин интерпретације и стил изражавања неконвенционалног су типа и захтевају активну пажњу слушаоца.

Без обзира на то што овакав приступ интерпретацији подразумева и неизбежну рационалност у сагледавању музичког садржаја и што је Милица Зидарић своју замисао спроводила доследно и понекад упорно инсистирајући на њој, ипак је оставила довољно простора за неопходна нијансирања, приказ детаља и флексибилност у изражавању.

У писаном раду Милице Зидарић поред извођачке анализе сваког појединачног прелида са личним погледом на њихов садржај, јасно су објашњени намера и циљ које је требало остварити у инегралној интерпретацији Рахмаџиновљевих прелида и може се наћи довољно података и чињеница на којима је ауторкина замисао базирана. Сваком пијанисти који планира да се упусти у овакав или сличан подухват у овом раду наћи ће мноштво корисних факата који се могу искористити приликом рада на сопственој интерпретацији.

ЗАКЉУЧАК КОМИСИЈЕ

Милица Зидарић је реситалом на којем је извела интегрално 24 прелида Сергеја Рахмањинова учинила програмски садржај нашег концертног простора богатијим за један изузетно значајан и занимљив пијанистички концепт који се и у много ширим размерама ретко изводи због своје сложености.

Њен писани рад садржи јасан путоказ за реализацију јавне уметничке презентације и представљаће свакако вредно упутство свим будућим извођачима Рахмањиновљевог циклуса прелида за калвир.

Чланови Комисије за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта Милице Зидарић под називом *Креирање уметничке интерпретације 24 прелида Сергеја Рахмањинова* су на основу свега наведеног неподељеног мишљења да је она испунила све потребне услове за приступање завршном чину усмене одбране докторског уметничког пројекта и предлаже Наставно-уметничко-научном већу Факултета музичке уметности и Сенату Универзитета уметности у Београду да овај Извештај усвоји.

У Београду,

19.2.2020.године

Комисија:

мр Бранко Пенчић, редовни професорФМУ, ментор

мр Лидија Станковић, редовни професор ФМУ

мр Марија Ђукић, редовни професор ФМУ

др ум. Љиљана Вукела, редовни професор ФМУ

др ум. Биљана Горуновић, , редовни професорАУ у Новом Саду